

Udskriftsdato: 21. december 2025

CIR1H nr 9179 af 01/01/2023 (Gældende)

Rigsadvokatmeddelelsen, afsnittet: Langvarige varetægtsfængslinger og proportionalitet i varetægtsfængslingers længde

Ministerium: Justitsministeriet

Journalnummer: CMS VB 9619

Rigsadvokatmeddelelsen, afsnittet: Langvarige varetægtsfængslinger og proportionalitet i varetægtsfængslingers længde

1. Overblik og tjekliste

1.1. Tjekliste – sager med varetægtsfængsling

Anklagemyndigheden skal i sager, hvor der er sigtede, som er varetægtsfængslet, være særligt opmærksom på:

- En varetægtsfængsling, som strækker sig ud over 3 måneder anses for at være en langvarig varetægtsfængsling.
- Sagsbehandlingen i politikredsen skal tilrettelægges, så det sikres, at varetægtsfængslinger ikke udstrækkes længere end nødvendigt, og at omfanget af langvarige varetægtsfængslinger begrænses mest muligt under hensyntagen til forebyggelse, efterforskning og retsforfølgning af kriminalitet.
- Der er i retsplejelovens § 768 a fastsat grænser for, hvor lang en sammenhængende periode, en arrestant som udgangspunkt højst må være varetægtsfængslet inden dom i 1. instans, jf. pkt. 3.1.
- Fristerne kan dog i visse tilfælde fraviges, jf. pkt. 3.2. Varetægtsfængslingen kan ikke forlænges, hvis det vil være i strid med proportionalitetsreglen i retsplejelovens § 762, stk. 3, fordi det vil stå i misforhold til den herved forvoldte forstyrrelse af sigtedes forhold, sagens betydning og den retsfølge, der kan ventes, hvis sigtede findes skyldig, jf. pkt. 3.3.
- Ved vurderingen af den forventede retsfølge skal der bl.a. tages hensyn til muligheden for at opnå prøveløsladelse til normal tid. Der kan dog ske varetægtsfængsling ud over det normale prøveløsladelsestidspunkt, hvis det vurderes, at der er fornøden sikkerhed for, at arrestanten ikke vil blive prøveløsladt, jf. pkt. 3.3.1.

Langvarige varetægtsfængslinger indgår i politikredsenes og statsadvokaternes løbende tilsynsopgaver, jf. pkt. 3.5.

I sager, hvor der er spørgsmål om varetægtsfængsling ud over de almindelige grænser i retsplejelovens § 768 a, skal anklagemyndigheden være særligt opmærksom på:

- Sager, hvor anklagemyndighedens anmodning om forlængelse af en varetægtsfængsling ikke imødekommes af retten, skal indberettes til statsadvokaten, jf. pkt. 3.4.
- Sager, hvor anmodningen om forlængelse ikke bliver fremsat inden for de fastsatte frister i retsplejelovens § 768 a, stk. 1 og 2, skal indberettes til statsadvokaten, jf. pkt. 3.4.
- Sager, hvor varetægtsfængsling er anvendt ud over fristerne i retsplejelovens § 768 a, stk. 1 og 2, indgår i statsadvokaternes løbende tilsyn med politikredsenes.

1.2. Oversigt over de almindelige tidsmæssige grænser for varetægtsfængsling inden hovedforhandling i 1. instans, jf. retsplejelovens § 768 a

Arrestantens alder	Sigtelsens strafferamme	Grænse for varetægtsfængsling
Arrestant over 18 år	Strafferamme under 6 år	Maksimalt 6 måneder, medmindre særlige omstændigheder
Arrestant over 18 år	Strafferamme 6 år eller derover	Maksimalt 12 måneder, medmindre særlige omstændigheder

Arrestant under 18 år	Strafferamme under 6 år	Maksimalt 4 måneder, medmindre helt særlige omstændigheder
Arrestant under 18 år	Strafferamme 6 år eller derover	Maksimalt 8 måneder, medmindre helt særlige omstændigheder

2. Politiets sagsbehandling og efterforskning

3. Forberedelse

3.1. Frister for varetægtsfængsling indtil hovedforhandling i 1. instans

Der stilles i retsplejeloven særlige krav til at fremme sagen, når der er sigtede, som er varetægtsfængslet. Det fremgår af retsplejelovens § 768, 2. pkt., at hvis retten finder, at undersøgelsen ikke fremmes med den fornødne hurtighed, og at fortsat varetægtsfængsling eller anden foranstaltning ikke længere er rimelig, skal retten ophæve den.

I sager, hvor der er spørgsmål om varetægtsfængsling, skal der i politikredsen være en særlig opmærksomhed omkring nødvendigheden af at foretage varetægtsfængsling og udstrækningen af en iværksat varetægtsfængsling.

Det følger af retsplejelovens § 767, stk. 1, at bortset fra tilfælde, hvor sigtede ikke er til stede her i landet, skal der i en kendelse om varetægtsfængsling fastsættes en frist, som skal være så kort som muligt og ikke må overstige 4 uger.

Varetægtsfængslingen kan dog forlænges, indtil der er afsagt dom i sagen, uden at der fastsættes en frist, når anklagemyndigheden har rejst tiltale, og sagen er berammet til hovedforhandling, eller når anklagemyndigheden har indleveret retsmødebegæring, og der er berammet et retsmøde med henblik på at behandle sagen som en tilståelsessag, jf. retsplejelovens § 767, stk. 2.

Retsplejelovens § 768 a angiver fristerne for, hvor længe en varetægtsfængsling normalt kan udstrækkes. Fristerne omfatter tidsrummet frem til hovedforhandlingens begyndelse i 1. instans, jf. § 768 a, stk. 3. Bestemmelsen blev indført ved lov nr. 493 af 17. juni 2008 og har til formål at begrænse anvendelsen af langvarige varetægtsfængslinger.

Fristens længde afhænger af, om der er tale om en arrestant over eller under 18 år, samt af strafferammen for den overtrædelse, som danner grundlag for varetægtsfængslingen.

Fristerne i retsplejelovens § 768 a, stk. 1 og 2, markerer ifølge forarbejderne til lov nr. 493 af 17. juni 2008 (L 78 af 27. februar 2008, de specielle bemærkninger til bestemmelsen) et punkt, hvor varetægtsfængsling enten bør være ophørt eller må kræve en særlig begrundelse. Betingelserne for at fravige fristerne er nærmere beskrevet under pkt.3.2.

3.1.1. De almindelige frister for varetægtsfængsling af personer over 18 år indtil hovedforhandling i 1. instans

De almindelige frister for, hvor lang en sammenhængende periode, en arrestant over 18 år højst må være varetægtsfængslet forud for hovedforhandlingens begyndelse i 1. instans, fremgår af retsplejelovens § 768 a, stk. 1.

Hvis sigtelsen vedrører en lovovertrædelse, som efter loven ikke kan medføre fængsel i 6 år, må varetægtsfængsling som udgangspunkt højst ske i 6 måneder, jf. § 768 a, stk. 1, nr. 1.

Hvis sigtelsen vedrører en lovovertrædelse, som efter loven kan medføre fængsel i 6 år eller derover, må varetægtsfængsling som udgangspunkt højst ske i 1 år, jf. § 768 a, stk. 1, nr. 2.

Sager, hvor fængslingsgrundlaget er lovovertrædelser med en strafferamme på 6 år er også omfattet af den lange frist i § 768 a, stk. 1, nr. 2, jf. Højesterets afgørelse i U 2009.656/1H.

Varetægtsfængsling ud over de almindelige frister i retsplejelovens § 768 a, stk. 1, kan kun ske, hvis der foreligger særlige omstændigheder, jf. pkt. 3.2.1.

3.1.2. De almindelige frister for varetægtsfængsling af personer under 18 år indtil hovedforhandling i 1. instans

De almindelige frister for, hvor lang en sammenhængende periode, en arrestant under 18 år højst må være varetægtsfængslet forud for hovedforhandlingens begyndelse i 1. instans, fremgår af retsplejelovens § 768 a, stk. 2.

Hvis sigtelsen vedrører en lovovertrædelse, som efter loven ikke kan medføre fængsel i 6 år, må varetægtsfængsling som udgangspunkt højst ske i 4 måneder, jf. § 768 a, stk. 2, nr. 1.

Hvis sigtelsen vedrører en lovovertrædelse, som efter loven kan medføre fængsel i 6 år eller derover, må varetægtsfængsling som udgangspunkt højst ske i 8 måneder, jf. § 768 a, stk. 2, nr. 2.

Sager, hvor fængslingsgrundlaget er en lovovertrædelse med en strafferamme på 6 år er også omfattet af den lange frist i § 768 a, stk. 2, nr. 2, jf. Højesterets afgørelse i U 2009.656/1H.

Varetægtsfængsling ud over de almindelige frister i retsplejelovens § 768 a, stk. 2, kan kun ske, hvis der foreligger helt særlige omstændigheder, jf. pkt. 3.2.2.

Det følger af forarbejderne til bestemmelsen (L 78 af 27. februar 2008, de specielle bemærkninger), at hvis sigtede fylder 18 år, inden udløbet af de frister, der er angivet i retsplejelovens § 768 a, stk. 2, gælder de almindelige frister for sigtede over 18 år i bestemmelsens stk. 1. Se nærmere herom pkt. 3.1.1.

3.1.3. Beregning af fristen

Fristen efter retsplejelovens § 768 a løber fra varetægtsfængslingens iværksættelse. Det gælder også, selv om fængslingsgrundlaget senere bliver udvidet med nye sigtelser. I sager med flere sigtelser afhænger fristen af det forhold, som har den strengeste strafferamme.

Hvis det eksisterende fængslingsgrundlag vedrører sigtelser med en strafferamme på under 6 år, og fængslingsgrundlaget senere bliver udvidet til at omfatte sigtelser med en strafferamme på 6 år eller derover, regnes fristen fra varetægtsfængslingens iværksættelse, men det vil være sigtelsen med den længste strafferamme, som er afgørende i forhold til fristens længde. Se nærmere herom i forarbejderne til bestemmelsen (L 78 af 27. februar 2008, de specielle bemærkninger).

Det fremgår af forarbejderne, at der ved beregning af fængslingsfristen kun skal medregnes varetægtsfængsling, der sker i Danmark. Hvis sigtede forud for varetægtsfængslingen i Danmark har været varetægtsfængslet i udlandet i samme sagskompleks, skal dette dog indgå i forhold til proportionalitetsafvejningen, jf. retsplejelovens § 762, stk. 3.

3.1.4. Afbrydelse af fristen

I visse tilfælde kan en faktisk afbrydelse af varetægtsfængslingen betyde, at varetægtsfængslingen ikke anses for at være sket i et sammenhængende tidsrum, og at der derfor løber en ny frist i forhold til retsplejelovens § 768 a, stk. 1 og 2, når sigtede igen varetægtsfængsles.

Varetægtsfængsling på ny efter undvigelse mv.

Sigtedes undvigelse under varetægtsfængslingen kan efter en konkret vurdering betyde, at der løber en ny frist, når sigtede igen bliver varetægtsfængslet efter at være undveget.

I U 2009.2076H fandt Højesteret, at tidsgrænsen på et års varetægtsfængsling skulle regnes fra den dag, da sigtede igen var blevet anholdt efter undvigelse, efter at sigtede havde været undveget i mere end 1 år.

I U 2010.2609V fandt landsretten ikke, at en undvigelse på få dage under varetægtsfængslingen i sig selv kunne medføre, at varetægtsfængsling ikke ansås for at have fundet sted i en sammenhængende periode.

Varetægtsfængsling på ny efter løsladelse

I tilfælde, hvor en sigtet løslades efter varetægtsfængsling, inden der er afsagt dom i sagen, og den pågældende efterfølgende varetægtsfængsles til nye forhold, der i sig selv kan danne grundlag for varetægtsfængsling, løber der en ny frist fra iværksættelsen af den senere varetægtsfængsling. En tidligere fængslingsperiode skal således ikke medregnes i forhold til fristerne i retsplejelovens § 768 a, selv om de forhold, som har dannet grundlag for den tidligere varetægtsfængsling, også kommer til at indgå i sagen i forbindelse med den senere varetægtsfængsling. Det følger af Vestre Landsrets afgørelse i U 2010.655V.

Det følger dog af Højesterets afgørelse i U 2012.669H, at dette ikke gælder i tilfælde, hvor de forhold, som danner grundlag for en ny varetægtsfængsling, allerede forelå i forbindelse med den tidligere fængslingsperiode og således ville have kunnet indgå i fængslingsgrundlaget i forbindelse med den første

varetægtsfængsling. I disse tilfælde skal de to varetægtsperioder i forhold til 1-årsfristen vurderes som ét sammenhængende tidsrum.

3.2. Forlængelse af varetægtsfængsling ud over de almindelige frister

Varetægtsfængsling kan kun forlænges ud over de almindelige frister i retsplejelovens § 768 a, hvis de grundlæggende betingelser for varetægtsfængsling i medfør af retsplejelovens § 762, stk. 1-3, fortsat er opfyldt.

Derudover stilles der skærpede krav til grundlaget for fortsat varetægtsfængsling. For at varetægtsfængsling af arrestanter over 18 år kan ske ud over de almindelige frister i § 768 a, stk. 1, kræves det, at der foreligger særlige omstændigheder, jf. pkt. 3.2.1. I sager vedrørende arrestanter under 18 år, skal der foreligge helt særlige omstændigheder, jf. pkt. 3.2.2.

3.2.1. Arrestanter over 18 år – særlige omstændigheder

Vurderingen af, om varetægtsfængsling kan opretholdes ud over de almindelige frister afhænger af en konkret helhedsvurdering af alle sagens omstændigheder i hvert enkelt tilfælde. I forarbejderne til retsplejelovens § 768 a (L 78 af 27. februar 2008, de specielle bemærkninger), er det nærmere uddybet, hvilke momenter der skal indgå i vurderingen.

Der skal ifølge forarbejderne foretages en skærpet vurdering, dels med hensyn til de omstændigheder, der er nævnt i retsplejelovens § 768 (navnlig om efterforskningen fremmes med den fornødne hurtighed), dels med hensyn til nødvendigheden af at opretholde fængslingen efter den anvendte fængslingsgrund.

Vurderingen skal således tage udgangspunkt i den fængslingsgrund, der danner grundlag for varetægtsfængslingen. Den skærpede vurdering af, om det er nødvendigt at opretholde varetægtsfængslingen ud over de almindelige frister betyder, at man skal være særligt opmærksom på proportionalitetskravet, jf. retsplejelovens § 762, stk. 3. Kriminalitetens karakter og grovhed skal også indgå i vurderingen.

Den anvendte fængslingsgrund

Hvis fængslingsgrundlaget er retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 1, (unddragelsesrisiko) eller § 762, stk. 1, nr. 2, (gentagelsesrisiko) vil grundlaget som udgangspunkt være til stede, indtil sagen er afsluttet, hvis betingelserne for varetægtsfængsling i øvrigt er opfyldt.

Det samme gælder som udgangspunkt, hvis fængslingsgrundlaget er retsplejelovens § 762, stk. 2, (retshåndhævelsesarrest). Hensynet til retshåndhævelsen vil dog i sig selv svækkes, efterhånden som tiden går.

I øvrigt skal anklagemyndigheden – navnlig når fængslingsgrundlaget er retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 1 – være opmærksom på at anvende varetægtsurrogater, hvor dette må anses for tilstrækkeligt.

I forhold til varetægtsfængsling i medfør af retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 2, skal der foretages en fornyet vurdering af gentagelsesrisikoen ud fra karakteren af den påsigtede kriminalitet og varigheden af den hidtidige varetægtsfængsling.

Hvis fængslingsgrundlaget er retsplejelovens § 762, stk. 2, skal der foretages en fornyet vurdering af hensynet til retshåndhævelsen ud fra en afvejning af forholdets grovhed og varetægtsfængslingens varighed.

Særligt i forhold til varetægtsfængsling efter retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 3, (påvirkningsrisiko) skal man være opmærksom på, at varetægtsfængsling efter denne bestemmelse er tæt knyttet til forløbet af efterforskningen, undersøgelsen og bevissikringen i sagen. Når efterforskningen er afsluttet, skal der derfor ifølge forarbejderne foreligge en betydelig påvirkningsrisiko af afgørende betydning for forfølgningen eller væsentlige hensyn til beskyttelse af vidner eller andre, for at varetægtsfængsling kan opretholdes.

Anklagemyndigheden skal i disse tilfælde også være opmærksom på, om varetægtsfængslingen kan begrænses ved brug af anticiperet bevisførelse til bevissikring, jf. retsplejelovens § 747, stk. 3.

Kriminalitetens karakter og grovhed

Det fremgår af forarbejderne, at kriminalitetens karakter og grovhed skal indgå i vurderingen, uanset hvilken fængslingsgrund der danner grundlag for varetægtsfængslingen. En forlængelse af varetægtsfængslingen ud over de almindelige frister vil især komme på tale i alvorlige straffesager, dvs. i sager om alvorlig personfarlig kriminalitet og andre sager af særlig samfundsmæssig betydning, hvor den forventede straf vil være på flere års fængsel.

Ved den mest alvorlige kriminalitet, f.eks. i drabssager og de alvorligste narkotikasager, vil selve den grove kriminalitets karakter naturligt indgå i skønnet over, om varetægtsfængslingen kan fortsættes ud over de almindelige frister i retsplejelovens § 768 a. Navnlig i tilfælde, hvor der er rejst tiltale, og hvor der foreligger en mistanke af en betydelig styrke, vil kriminalitetens karakter af en meget alvorlig forbrydelse – ved siden af den konkrete fængslingsgrund – kunne indgå som et væsentligt hensyn, der kan bevirke, at der må antages at foreligge særlige omstændigheder.

Sagens fremme

Det skal ifølge forarbejderne altid indgå i den samlede vurdering af, om der kan ske forlængelse af varetægtsfængslingen ud over de almindelige frister i retsplejelovens § 768 a, om sagen fremmes med den nødvendige hurtighed, jf. § 768.

3.2.2. Arrestanter under 18 år – helt særlige omstændigheder

Vurderingen af, om der foreligger helt særlige omstændigheder, der kan begrunde, at varetægtsfængsling af en person under 18 år forlænges ud over fristerne i retsplejelovens § 768 a, stk. 2, svarer som udgangspunkt til vurderingen af, om betingelserne for at fravige fristen vedrørende personer over 18 år foreligger, jf. pkt. 3.2.1.

Betingelsen for at fravige fristerne i forhold til personer under 18 år er imidlertid kvalificeret, idet der skal foreligge helt særlige omstændigheder. Det fremgår af forarbejderne, at dette både gælder med hensyn til, om sagen fremmes med den fornødne hurtighed, og med hensyn til nødvendigheden af at opretholde fængslingen efter den anvendte fængslingsgrund.

Det fremgår endvidere af forarbejderne, at også karakteren af den påsigtede kriminalitet skal tillægges betydelig vægt, således at fortsat fængsling efter fristerne især kan komme på tale i meget alvorlige straffesager.

3.2.3. Formelle krav (skriftlighedskravet)

Det fremgår af retsplejelovens § 764, stk. 1, at anklagemyndighedens anmodning om forlængelse af en varetægtsfængsling skal fremsættes skriftligt over for retten. Skriftlighedskravet gælder i alle tilfælde, hvor der er spørgsmål om forlængelse af en varetægtsfængsling. Det fremgår af forarbejderne, at der ikke er særlige formkrav til anmodningen, som for eksempel kan være indeholdt i en politirapport udarbejdet til brug for retsmødet.

Anmodningen skal indeholde:

- de påberåbte fængslingsbestemmelser,
- en kort angivelse af de hovedomstændigheder, der danner grundlag for anmodningen om fortsat varetægtsfængsling,
- de væsentligste efterforskningsskridt, der forventes foretaget inden for den periode, som fristen anmodes forlænget til,
- så vidt muligt oplysning om, hvornår tiltalespørgsmålet forventes afgjort.

Rigsadvokaten har udarbejdet et skema, som kan bruges ved anmodning om fortsat varetægtsfængsling.

Der stilles ikke krav om, at anmodningen indeholder nærmere argumentation eller dokumentation for det påberåbte, herunder mistankegrundlaget. Dokumentation kan ske ved at fremlægge rapportmateriale mv., og den nærmere argumentation sker i retsmødet.

3.3. Proportionalitetskravet i retsplejelovens § 762, stk. 3 (spørgsmålet om den forventede retsfølge)

3.3.1. Proportionalitetskravet og spørgsmålet om den forventede retsfølge

Det følger af retsplejelovens § 762, stk. 3, at varetægtsfængsling ikke kan anvendes, hvis lovovertrædelser kan ventes at medføre straf af bøde eller fængsel i højst 30 dage, eller hvis frihedsberøvelsen vil stå i misforhold til den herved forvoldte forstyrrelse af sigtedes forhold, sagens betydning og den retsfølge, som kan ventes, hvis sigtede findes skyldig.

Proportionalitetskravet i § 762, stk. 3, gælder, uanset om varetægtsfængslingen sker inden for eller ud over de almindelige frister i retsplejelovens § 768 a, stk. 1 og 2.

Proportionalitetskravet gælder desuden uanset, om varetægtsfængslingen sker efter § 762, stk. 1, eller stk. 2. Ved vurderingen af den forventede retsfølge skal der tages hensyn til mulighed for at opnå prøveløsladelse til normal tid, jf. straffelovens § 38, stk. 1. Det følger af Højesterets kendelse i U2012. 2271H, hvor Højesteret med henvisning hertil løslod 2 varetægtsarrestanter.

3.3.2. Spørgsmålet om prøveløsladelse og det normale prøveløsladelsestidspunkt

Efter straffelovens § 38, stk. 1, kan løsladelse på prøve finde sted, når 2/3 af straffetiden, dog mindst 2 måneder, er udstået.

Afgørelsen om prøveløsladelse træffes af kriminalforsorgen ud fra en samlet afvejning af samtlige omstændigheder, som enten taler for eller imod prøveløsladelse.

De momenter, som kriminalforsorgen lægger vægt på ved vurderingen, fremgår af løsladelsesvejledningen (Vejledning nr. 9766 af 11. september 2018 om prøveløsladelse af dømte, der udstår fængselsstraf).

Efter straffelovens § 38, stk. 4, er det bl.a. en forudsætning for prøveløsladelse, at den dømtes forhold ikke gør prøveløsladelsen utilrådelig. Det betyder ifølge løsladelsesvejledningen, at der ikke må foreligge en væsentlig risiko for tilbagefald til ikke-bagatelagtig kriminalitet, som ikke formodes at kunne begrænses ved tilsyn og eventuelle særvilkår.

Der er i straffelovens § 38, stk. 5 og 6, særlige begrænsninger i adgangen til prøveløsladelse i relation til rocker- og bandekriminalitet og terrorisme mv.

Prøveløsladelse kan efter straffelovens § 38, stk. 5, ikke ske for dømte, som politiet skønner, har en tilknytning til en gruppe af personer, som er aktivt involveret i en verserende voldelig konflikt med en anden gruppe af personer, og politiet oplyser, at der inden for den gruppe, som den pågældende skønnes at have tilknytning til, som led i konflikten enten er anvendt skydevåben eller er anvendt våben eller eksplosivstoffer, som på grund af deres særdeles farlige karakter er egnet til at forvolde betydelig skade, eller er begået brandstiftelse omfattet af straffelovens § 180.

Det er efter straffelovens § 38, stk. 6, som udgangspunkt alene muligt for personer, som er dømt efter straffelovens § 81 a eller for overtrædelse af straffelovens kapitel 12 eller 13, og som ikke er udvist ved dom, at opnå prøveløsladelse, hvis den pågældende har deltaget i et program fastsat af kriminalforsorgen med henblik på at forebygge ny lignende kriminalitet (exit-program eller antiradikaliseringssprogram).

3.3.3. Varetægtsfængsling ud over det normale tidspunkt for prøveløsladelse

Proportionalitetskravet i § 762, stk. 3, er ikke til hinder for, at en varetægtsfængsling opretholdes i længere tid end den forventede straf med fradrag af normal prøveløsladelsestid, når der ud fra oplysningerne i den konkrete sag undtagelsesvis er fornøden sikkerhed for, at den pågældende ikke vil blive prøveløsladt, hvis vedkommende findes skyldig. Det fremgår af Strafferetsplejeudvalgets betænkning nr. 1560/2016 om inddragelse af uhensigtsmæssig adfærd i fængsler og arresthuse ved varetægtsfængsling og strafudmåling, Kapitel 3, afsnit 2.4.2.

Anklagemyndigheden skal således være opmærksom på, om der i den konkrete sag er grundlag for at påstå fortsat varetægtsfængsling, selv om varetægtsfængslingen ved en forlængelse vil vare ud over det tidspunkt, hvor der efter straffelovens § 38, stk. 1, ville kunne ske prøveløsladelse.

Hvis der efter anklagemyndighedens vurdering er fornøden sikkerhed for, at den pågældende ikke vil blive prøveløsladt, og fængslingsbetingelserne i øvrigt fortsat er opfyldt, skal anklagemyndigheden som

udgangspunkt påstå varetægtsfængslingen forlænget, selv om varetægtsfængslingen vil vare ud over det normale tidspunkt for prøveløsladelse.

Som eksempler på konkrete omstændigheder, som kan begrunde, at varetægtsfængsling kan ske ud over det normale tidspunkt for prøveløsladelse efter straffelovens § 38, stk. 1, henviser Strafferetsplejeudvalget i betænkning nr. 1560/2016 til følgende kendelser:

I AM2015. 08.24V forlængede landsretten varetægtsfængslingen i surrogat på psykiatrisk afdeling under anken i en sag, hvor tiltalte ved 2 forskellige byretsdomme var idømt hver 5 måneders fængsel. I begge sager var straffen udmålt som en fællesstraf med 100 dages reststraf. Tiltalte havde på tidspunktet været varetægtsfængslet i sammenlagt ca. 6 måneder. Forholdene i den ene sag, som alene var anket til formildelse, var begået efter, at tiltalte var blevet løsladt i forbindelse med den første sag. Landsretten fandt med henvisning til tiltaltes mange tidligere straffe for tilsvarende kriminalitet og til tiltaltes meget hurtige recidiv, at der ikke var grundlag for at antage, at tiltalte ville blive prøveløsladt i forbindelse med en eventuel ny længerevarende fængselsstraf i ankesagerne, hvorfor fortsat varetægtsfængsling ikke på tidspunktet ville stå i misforhold til den forventede retsfølge, hvis han fandtes skyldig også i den af sagerne, som var anket til frifindelse.

I AM2016. 01.30V stadfæstede landsretten byrettens kendelse om fortsat varetægtsfængsling efter dom i en sag, hvor tiltalte ved byrettens dom var idømt 6 måneders fængsel for besiddelse og udbredelse af børnepornografisk materiale. Tiltalte havde på tidspunktet været varetægtsfængslet i ca. 3 ½ måned. Retten lagde vægt på, at tiltalte nu for 3. gang var dømt for ligeartet kriminalitet, at tiltalte ved en af sine tidligere domme var dømt for forhold begået under udgang fra afsoning, og at et forhold i den aktuelle sag var begået kun en måned efter, at tiltalte var prøveløsladt. Retten fandt herefter, at fortsat varetægtsfængsling ikke ville være i strid med proportionalitetsprincippet i retsplejelovens § 762, stk. 3.

Som det fremgår af de nævnte landsretskendelser, kan bl.a. tidligere ligeartet kriminalitet, hurtigt recidiv, forhold under tidligere afsoning og forhold under tidligere prøveløsladelser indgå i vurderingen af, om det må forventes, at den pågældende vil blive prøveløsladt.

I sager om rocker- og bandekriminalitet og sager om terrorisme mv. skal anklagemyndigheden desuden være opmærksom på, at de særlige begrænsninger i adgangen til prøveløsladelse i straffelovens § 38, stk. 5 og stk. 6, kan få betydning for spørgsmålet om forlængelse af varetægtsfængslingen ud over det normale tidspunkt for prøveløsladelse, jf. pkt. 3.3.2.

3.4. Indberetning af særligt langvarige varetægtsfængslinger

Der skal ske indberetning til Rigsadvokaten om sager, hvor anklagemyndighedens anmodning om forlængelse af en varetægtsfængsling ikke imødekommes af retten, eller anmodningen om forlængelse ikke bliver fremsat inden for de fastsatte frister i retsplejelovens § 768 a.

Politikredsens indberetning sker via statsadvokaterne som årligt sender en samlet redegørelse om de langvarige varetægtsfængslinger, herunder de særligt langvarige varetægtsfængslinger, til Rigsadvokaten.

3.4.1. Politikredsens indberetning til statsadvokaten

Politikredsene skal umiddelbart efter, at anklagemyndighedens anmodning om forlængelse af en varetægtsfængsling ikke imødekommes af retten, underrette statsadvokaten.

Politikredsene skal ligeledes underrette statsadvokaten, hvis en anmodning om forlængelse ud over de fastsatte frister i retsplejelovens § 768 a ikke er sket rettidigt.

Underretningen foretages ved udfyldelse af et skema, som sendes til statsadvokaten (bilag 2). Dette gælder også i de tilfælde, hvor politikredsen har kæret rettens kendelse. Hvis politikredsen har kæret rettens kendelse, skal politikredsen desuden orientere statsadvokaten om udfaldet af kæremålet.

3.5. Løbende tilsyn med langvarige varetægtsfængslinger

Politikredsens brug af varetægtsfængsling, herunder langvarige varetægtsfængslinger (varetægtsfængslinger, der varer mere end 3 måneder) og særligt langvarige varetægtsfængslinger (varetægtsfængslinger, der har en varighed ud over fristerne i retsplejelovens § 768 a), indgår i statsadvokaternes løbende tilsyn med politikredsene.

3.5.1. Politikredsens løbende tilsynsopgaver

Politikredsene skal sikre, at varetægtsfængslinger ikke udstrækkes længere end nødvendigt, og at omfanget af langvarige varetægtsfængslinger begrænses mest muligt under hensyntagen til forebyggelse, efterforskning og retsforfølgning af kriminalitet. Politidirektøren skal sørge for, at der i politikredsen er etableret procedurer til at sikre dette, og at der er en særlig opmærksomhed med hensyn til anvendelsen og omfanget af varetægtsfængsling.

Politikredsen skal bl.a. via QlikView føre løbende kontrol med udviklingen i arrestantsagernes længde, således at man løbende er ajour med udviklingen i egen kreds (generelt såvel som på afdelingsniveau og i forhold til udviklingen på landsplan). Politikredsen skal iværksætte relevante tiltag, hvis udviklingen er negativ og ikke kan forklares ud fra udviklingen i arrestantsagernes indhold.

3.5.2. Statsadvokatens løbende tilsynsopgaver

Statsadvokaten skal som led i sit tilsyn med politikredsene løbende være opmærksom på varetægtsfængslinger med en varighed på mere end 3 måneder, samt sager hvor varetægtsfængslinger har været anvendt ud over fristerne i retsplejelovens § 768 a. Statsadvokaten skal regelmæssigt bl.a. via QlikView følge op på status på kreds niveau.

Statsadvokaten skal drøfte udviklingen i anvendelsen af varetægtsfængslinger med den enkelte kreds, hvis der konkret er anledning hertil, og i øvrigt generelt drøfte dette med politikredsen ved tilsynsbesøg mv.

Det aftales i øvrigt mellem statsadvokaten og politikredsen, hvordan der nærmere skal følges op på data i QlikView, således at kredsene og statsadvokaten har et ensartet grundlag for de løbende drøftelser på området.

Kontrol med varetægtsfængslinger af længere varighed skal ske, uanset om der tillige sker forelæggelse af spørgsmål om isolation, jf. Rigsadvokatmeddelelsen afsnittet om Varetægtsfængsling i isolation.

3.6. Rapportering vedrørende langvarige varetægtsfængslinger

3.6.1. Politikredsens rapportering til statsadvokaten

Politikredsen skal i forbindelse med den årlige opsamling på området redegøre for, om der i politikredsen er etableret procedurer, der bl.a. sikrer særlig opmærksomhed om sagsbehandlingstiden mv. i sager med langvarige varetægtsfængslinger. Politikredsen skal samtidig anføre sine bemærkninger om udviklingen i antallet og længden af langvarige varetægtsfængslinger, baggrunden herfor samt tiltag til at begrænse omfanget af langvarige varetægtsfængslinger. Eventuelle ændringer i kriminalitetsbilledet, i de allokerede ressourcer eller andet, der har indflydelse på kredsens anvendelse af varetægtsfængslinger, skal naturligt indgå heri.

3.6.2. Statsadvokatens rapportering til Rigsadvokaten

Statsadvokaten sender årligt en samlet redegørelse om udviklingen i antallet og varigheden af langvarige varetægtsfængslinger i de enkelte politikredse samt baggrunden herfor til Rigsadvokaten.

Statsadvokaten skal endvidere redegøre for de eventuelle tiltag, der er iværksat i den enkelte politikreds for at begrænse omfanget og anføre sine bemærkninger til de lokale/regionale forskelle i antallet og andelen af langvarige varetægtsfængslinger.

Statsadvokatens redegørelse til Rigsadvokaten skal herudover også indeholde en kort sagsomtale og en nærmere redegørelse for baggrunden for eventuelle indberetninger om særligt langvarige varetægtsfængslinger, jf. pkt. 3.4.

4. Jura

5. Straf og andre retsfølger

6. Efter dom

7. Love og forarbejder

- Retsplejeloven (Lovbekendtgørelse nr. 1835 af 15. september 2021)
- Lov nr. 493 af 17. juni 2008 (Begrænsning af langvarige sigtelser og varetægtsfængslinger)
- Lovforslag nr. 78 af 27. februar 2008 (Begrænsning af langvarige sigtelser og varetægtsfængslinger)
- Lov nr. 733 af 25. juni 2014 (Initiativer mod rocker- og bandekriminalitet)
- Strafferetsplejeudvalgets betænkning nr. 1497/2007 om begrænsning af langvarige sigtelser og varetægtsfængslinger
- Strafferetsplejeudvalgets betænkning nr. 1560/2016 om inddragelse af uhensigtsmæssig adfærd i fængsler og arresthuse ved varetægtsfængsling og strafudmåling

Bilag

Bilag 1 - Anmodning om fortsat varetægtsfængsling, jf. retsplejelovens § 764, stk. 1

Anmodning om fortsat varetægtsfængsling, jf. retsplejelovens § 764, stk. 1

Politikreds	
Dato	
J.nr.	
Navn og cpr.nr.	
Anholdelsestidspunkt	
Sigtelse	
Brug af videolink	
Fængslingsgrundlag	
Faktiske omstændigheder, hvorpå anmodningen støttes	
Forventede efterforskningsskridt	
Hvornår forventes tiltale-spørgsmålet afgjort	

Bilag 2 – Skema til brug for politikredsens indberetning til statsadvokaten

SKEMA til brug for politikredsens indberetning til statsadvokaten om, at:

- anklagemyndighedens anmodning om forlængelse af en varetægtsfængsling efter retsplejelovens § 768 a ikke blev imødekommet af retten, eller
- anmodningen om forlængelse ikke blev fremsat inden for de fastsatte frister i § 768 a

Politikredsen skal udfylde skemaet og sende det til statsadvokaten umiddelbart efter rettens afgørelse eller politikredsens konstatering af fristoverskridelse, jf. afsnittet om langvarige varetægtsfængslinger og proportionalitet i varetægtsfængslingers længde i Rigsadvokatmeddelelsen.

Skemaet indsendes i word-format vedlagt retsbog og andre relevante sagsakter, herunder eventuelt kære-skrift.

	Politikredsens oplysninger	Statsadvokatens bemærkninger	Andet
Journalnummer			
Sagsfremstilling (beskrivelse af sagens faktiske omstændigheder, herunder baggrunden for rettens afgørelse, eller hvordan fristoverskridelsen er sket).			

Politikredsens reaktioner (på afgørelsen eller fristoverskridelsen, herunder om afgørelsen er kæret og om der er udfærdiget kæreskrift).			
Tiltag iværksat i politikredsen (f.eks. indskærpelse over for personale, ændring af politikredsens retningslinjer på området eller projekter).			
Evt. yderligere oplysninger			
Dato			
Skemaet er udfyldt af (navn og stillingsbetegnelse)			

Rigsadvokaten, den 1. januar 2023

RIGSADVOAKTEN

/ Rigsadvokaten